

ІНФОРМАЦІЯ

по культовим будівлям релігійних конфесій м. Могилева-Подільського

1. Назва культової споруди: Свято Георгіївський храм

Місцезнаходження, адреса: 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, вул. Грецька 8

Статус будівлі : функціонує

Короткі історичні відомості: Місцеві жителі називають цю церкву Грецька. Побудована у 1808-1819 рр. за проектом архітектора І. Фрейвальда у стилі класицизму. Головний вхід акцентований чотириколонним портиком доричного ордеру. Фасади виконані в системі повного іонічного ордеру. Стіни прикрашають пілястри. В інтер'єрах олійний живопис кінця ХІХ ст.

В ХVІІІ ст. грецька колонія потребувала свого храму і звернулась з цим до володаря міста Францика Потоцького, який в 1757 р. видав їм дозвіл на побудову церкви, яка була споруджена із дерева у вигляді будинку і носила назву «монастиря», так як була підпорядкована Афонській лаврі Св. Афанасія.

Дозвіл на будівництво церкви грецький прихід отримав ще в 50-х роках ХVІІІ століття, але місцеві уніати всіляко перешкоджали початку її будівництва. Тяжба про будівництво храму тривала 10 років і лише в 1772 році молдавський архієпископ Іоаким звершив освячення храму на честь великомученика Георгія Побідоносця.

У 1808 році на місці старої церкви був закладений нині існуючий 5-купольний кам'яний храм на честь великомученика Георгія. Будівництво храму тривало 12 років, так як він мав дуже складну архітектурну конструкцію. Величезні прольоти склепінь були складені з бутового каменю і в процесі будівництва кілька разів руйнувалися.

У 1869 році на місці дерев'яної, була побудована нова 3-х-ярусна мурована дзвіниця. У ній в 1870 році була влаштована тепла церква на честь Казанської ікони Божої Матері.

Служба в храмі тривала до початку 30-х років 20 століття. Згодом храм був закритий, грецький іконостас знищений, святині зникли. Храм відкривався на короткий час в період фашистської окупації. Постійне богослужіння розпочалося з відкриття храму в кінці 50-х років.

У 1960-1980 рр. розпочалося відродження розореного Свято-Георгіївського храму, проведення реставраційних робіт, розписів храму.

Храм має статус пам'ятки архітектури національного значення.

2. Назва культової споруди: Храм Святителя Миколая

Місцезнаходження, адреса: 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, пл. Соборна 4

Статус будівлі : функціонує

Короткі історичні відомості: Собор святителя Миколая Чудотворця в Могилеві споруджено у 1754 р. на кошти болгарської, сербської та молдавської громад міста. Поруч з основною будівлею храму стоїть двоповерхова чотирикутна дзвіниця. Внутрішнє оздоблення церкви складають майстерно виконані розписи стін і склепіння, і величний іконостас. Собор зведено з цегли, він тринальний, триапсидний та двохстовбний, має три глави (з них дві бічні - декоративні).

В 1885р. собор значно розбудовано і збільшено (прибудовано притвор і 2 приділи). Окремо збудована кам'яна 2-х ярусна дзвіниця, перероблена у 1865 р. з міської каланчі. З західного боку збереглися сліди замуrowаних дверей з 1754р.

Довжина церкви в середині (без притвора 203 м, ширина середньої частини 63 м, ширина з боковими конхами 128 м. Верх церкви має 5 бань української форми. В церкві двоє дверей: західні й південні, прикрашені різьбою на камені і з написами на кам'яних двірках. Двері широкі, але низькі, мають у вершуні заокруглене півциркульне; одвірки камінні, покрашені.

З приходом радянської влади як і багато інших храмів він був закритий для релігійної громади, а в його стінах відкрили краєзнавчий музей. Нині права на володіння собором повернули Українській Церкві. У стінах храму зберігається чудотворний образ Святого Миколая, а також срібна дарохранительниця, пожертвована імператором Олександром III в пам'ять про покійного царевича Миколу Олександровича.

Храм має статус пам'ятки архітектури національного значення.

3. Назва культової споруди: Церква Святого Олександра Невського

Місцезнаходження, адреса: 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, проспект Незалежності, 106

Статус будівлі : функціонує

Короткі історичні відомості: Храм був побудований в 1910 році за наказом Санкт-Петербурзького військового відомства, як полкова церква для військовослужбовців 48-го Одеського полку. Створена в архітектурних традиціях початку ХХ століття будівля справляла враження суворої сили і монументальності.

У 1938 році церкву закрили. На початку Великої Вітчизняної війни будівля була частково зруйнована фашистами.

У 1952 році Олександр-Невський храм перебудували під клуб для військовослужбовців. Щоб забезпечити комфорт для танців і лекцій, купол церкви знизили, а дзвіницю прибрали. Найбільшою втратою храму стало руйнування величного мармурового іконостаса, який був його справді унікальною прикрасою. В кінці 80-х рр. ХХ ст. в стінах святині влаштували склад військової квартирно-експлуатаційної служби.

У 1994 році будівля храму святого благовірного князя Олександра Невського передано віруючим. А з 1996 року почалося її відродження: був влаштований новий різьблений позолочений іконостас із писаними іконами, відреставровано понад 150 кв.м. настінного розпису.

У 2000 році настоятель з парафіянами вирішили відновити купол храму. Знадобилося сім років, щоб перекрити дах, побудувати за старими фотографіями дзвіницю і звести куполи. Були відновлені зовнішні стіни храму і вони постали в первозданному вигляді.

Головною святинею і прикрасою храму є ікона Божої Матері «Скоропослушниця». Її подарував мер Могилева-Подільського Петро Петрович Бровко в 1999 році напередодні свята цієї ікони. У храмі відразу відслужили акафіст іконі Божої Матері «Скоропослушниця», і через деякий час на ній з'явилися крапельки миро.

Реліквіями храму є ікони святого Олександра Невського і великомучениці Варвари, що знаходилися тут ще до закриття церкви в 1938 році. На іконах зображені

фрагменти церковного розпису. В 2010 році храму повернуто ікони Христа Спасителя, Матері Божої та святителя Миколая, які свого часу були вивезені фашистами.

Храм

Олександра Невського є історичною пам'яткою архітектури місцевого значення.

4. Назва культової споруди: Церква Святої Великомучениці Параскеви

Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, вул. Параскеївська, 14

Статус будівлі : функціонує

Короткі історичні відомості: Церква - пам'ятник подільського дерев'яного зодчества, була побудована в 1775 році.

Церкву побудували з окремою дзвіницею з оборонним призначенням, адже поруч проходив торговий, він же і військовий Волоський шлях. На косяку широких із скошеними верхніми вуглами дверей, що вбудовані з бокової сторони притвору є традиційний напис, який свідчить: «Сеї храм Господень сооружися року Божия 1775».

На стінах церкви — олійний живопис ХХ століття. Центральна частина від притвору відділена аркою. Біло-голубі стіни, вишиті рушники і білі одежі для столів і престолу створюють піднесений урочистий настрій. Є у храмі частки св. мощей преподобного Макарія Калязимського, мученика Олександра Єрусалимського, святителя Луки Кримського, а також хрест 1877 р. та ікона святителя Миколая, принесена у храм як подарунок від царської сім'ї.

Старенький храм зберігає пам'ять про багатьох видатних людей. Знав він і Т.Шевченка, коли той проїжджав через місто, і художника Тропініна, який розмальовував церкву у сусідньому с. Тропова. Бував у Свято-Параскевинській церкві й угорський композитор Ференц Ліст, який гостював у с.Бронниця у замку братів Віт-Генштельмів.

Відвідував німецьку церкву й О. Пушкін, коли перебував у засланні у 1820-24 рр. в Молдавії. Письменник Михайло Старицький брав шлюб у Німецькій церкві. Не раз бувала у місцевому храмі й мати Лесі Українки Олена Пчілка (1920-24 рр.).

У 1937-38 рр.,коли закривали і громили храми, Свято-Параскевинську церкву не дали знищити, а ікони і церковні цінності сховали люди. 1938 року, коли будували Могилів-Ямпільський укріпрайон, відомий генерал Карбишев, який очолював будівництво, молився у храмі св. Параскеви. Під час німецької окупації, коли бомбардували місто, церкву не зачепив жоден снаряд. 1944 року, коли до міста повернулися радянські війська, у Свято-Параскевинському храмі був склад пшениці, але парафіяни домоглися, щоб храм знову відкрили для богослужінь. Люди разом взялися до роботи, що змогли відремонтували, повернули до церкви її святині, добудували притвор, полагодили дзвіницю.

Після війни парафіян було мало, часто змінювалися священики. Віднедавна настоятелем храму призначений протоієрей Віталій Лоцко, якій проводить активну духовну роботу серед парафіян, облаштовує храм, займається з дітьми і проводить недільні бесіди для парафіян.

Церква має статус пам'ятки архітектури національного значення.

5. Назва культової споруди: Монастир/чернечий дім/ Блаженного Юрія Матулевича Ордену

отців Мар'янів Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії
Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський,
вул. Володимирська, 15

Статус будівлі :функціонує

Короткі історичні відомості: У 1743 році на кошти польського воєводи Францішика Селезія Потоцького та стараннями священика Симона Христофовича – пробоща парафії, було збудовано дерев'яний римсько-католицький костьол на честь святого Георгія. Проіснував храм до 1792 року. Але поряд з ним, в 1772 році було закладено новий кам'яний вірмено-католицький костьол під назвою „Відвідини Пресвятою Дівою Марією святої Єлизавети». На будову затрачено 129 565 злотих, зібраних тим же священиком Симоном Христофовичем, більшу частину яких пожертвував знову ж Потоцький. Повністю будівництво костьолу було завершено в 1791 році. Освячений в цьому ж році львівським Архієпископом вірменського обряду Валеріаном Тумановичем.

В 1810 році піднесений до стану вірменського кафедрального костьолу.

В 1885 році перемінений на парафіяльний костьол для католиків латинського обряду. В цьому храмі знаходився чудотворний образ Богородиці, а прекрасну архітектуру приміщення прикрашав родовий герб Потоцьких.

На жаль, до сьогоденних днів костьол не зберігся, оскільки за часів встановлення радянської влади, в середині 30-х років ХХ ст. був знищений.

Тепер парафія розміщується у невеличкій капличці. Парафіяни мають мрію збудувати гарний, великий храм.

6. Назва культової споруди: Молитовний будинок Євангельських християн - баптистів

Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, вул. Київська 4/1

Статус будівлі :функціонує

Короткі історичні відомості: В 1994 році керівництво міста на прохання релігійної громади євангельських християн-баптистів надало чудову земельну ділянку в центральній частині міста для будівництва Молитовного будинку.

В економічно важкі часи за кошти віруючих на протязі наступних п'яти років була збудована культова споруда на перехресті вулиць Київська і III-Гвардійська

7. Назва культової споруди: Церква Адвентистів сьомого дня

Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський,

вул. Полтавська, 30

Статус будівлі : функціонує

Короткі історичні відомості: Громада утворена в 1984 році. В 1992 році було придбано будівлю, переобладнано, а в грудні 1992 р. під час богослужіння приміщення було освячено. На сьогоднішній день громада налічує 97 постійних прихожан.

8. Назва культової споруди: Синагога Єврейської громади Могилева-Подільського
Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, пров.

Столярний, 4/12

Статус будівлі : пристосована культова споруда з житлового будинку, функціонує

Короткі історичні відомості: Перша згадка про проживання євреїв в місті Могилеві-Подільському відноситься до 1637 року.

Єврейське населення Могилева-Подільського було повністю знищено в 1648-49 рр. козаками Б. Хмельницького.

У другій половині 17 століття євреї знову оселилися в місті. У 1740-х рр. євреям належало 170 будинків; в 1776 р. було побудовано дві синагоги.

У 1867 р. в Могилеві-Подільському функціонувало 16 синагог і молитовних будинків; в 1851-74 рр. існувало єврейське казенне училище. На початку 20 ст. в Могилеві-Подільському було шість єврейських чоловічих і жіночих училищ, талмудтора, синагога і 17 молитовних будинків, єврейська лікарня. У жовтні 1905 р. в місті стався єврейський погром. У грудні 1917 р. в Могилеві-Подільському стався погром, влаштований солдатами польського корпусу Ю. Довбор-Мусницького.

Восени 1918 р. протягом трьох днів тривав погром, який організували частини Збройних сил півдня Росії. Для припинення погрому євреям довелося заплатити велику контрибуцію. Після встановлення радянської влади всі єврейські установи в Могилеві-Подільському були поступово ліквідовані.

19 липня 1941 р. німецько-румунські війська окупували Могилів-Подільський. У цей день було вбито близько 60 євреїв. Частині єврейського населення вдалося евакуюватися.

15 серпня 1941 р. в Могилеві-Подільському було створено гетто, в якому в грудні 1941 р. налічувалось 3733 місцевих євреїв.

Могилів-Подільський увійшов в румунську зону окупації Трансністрію. Восени 1941 р. в місто було депортовано понад 15 тисяч євреїв з Бессарабії та Буковини, яких спочатку розмістили в казармах колишнього піхотного полку, а потім перевели в гетто.

На початку 1944 р. депортовані з Бессарабії та Буковини були повернуті до Румунії. Вціліла частина місцевих євреїв була звільнена радянською армією 19 березня 1944 р.

За переписом 1959 р., єврейське населення міста становило 4,7 тис. осіб (22,5% усього населення). У 1960-і рр. в Могилеві-Подільському збирався міньян на приватній квартирі, його існування влада вирішила припинити. Були конфісковані сувої Тори, накладено штраф на кількох релігійних євреїв за відправлення обрядів іудаїзму (замість офіційно призначеного раввина), але незабаром ці заходи були скасовані.

З початку 1970-х рр. в Могилеві-Подільському діє синагога в невеликому одноповерховому будинку. У 1970 р. в Могилеві-Подільському проживало 4,4 тис. євреїв (близько 10,9% всього населення), в 1989 р. - 2830 євреїв. У 1989-2004 рр.

переважна більшість євреїв Могилева-Подільського виїхала в Ізраїль, США, Німеччину чи інші країни. Згідно всеукраїнського перепису населення 2001 р., в Могилеві-Подільському проживало близько трьохсот євреїв.

Наразі (станом на січень 2016 р.) єврейська община м. Могилева-Подільського нараховує 271 особу. Служба проводиться кожного дня, молитви ведуться на російській мові. П'ять разів на тиждень проводяться безоплатні обіди на 20 чоловік.

9. Назва культової споруди: Церква

Свідків Єгови м.Могилева-Подільського

Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський,

вул. Коцюбинського, 54

Статус будівлі : функціонує

Короткі історичні відомості: Історія Свідків Єгови у м. Могилів-Подільський розпочалась наприкінці 1960-х рр. Ось що про цей час написано у щорічнику Свідків Єгови:

Інша важлива зміна відбулася в кінці 1965 року. Уряд СРСР видав указ, за яким усі Свідки, виселені до Сибіру 1951 року, отримали свободу. Тепер вони могли вільно пересуватися в межах Радянського Союзу, хоча не могли вимагати повернення своїх будинків, худоби та іншого майна, конфіскованого під час виселення.

Близько 40 сімей Свідків Єгови, не маючи можливості повернутись у рідні місця, оселились у нашому місті. Проте через тиск з боку КДБ, більшість з них переїхало до інших міст. У той час Свідки Єгови навіть не мріяли про те, щоб вільно зустрічатись для поклоніння Богу. Зібрання проводились у приватних будинках таємно, так як була постійна загроза арешту. Змін у ставленні з боку влади довелось чекати довгі десятки років

Ось що про такі зміни написано у щорічнику Свідків Єгови: у результаті тривалих зустрічей з представниками уряду в Москві та Києві Свідки отримали довгоочікувану свободу. Релігійну організацію Свідків Єгови офіційно зареєстрували в Україні 28 лютого 1991 року. Це була перша реєстрація Свідків на території СРСР

Така довгоочікувана свобода дала можливість вільно ділитися своїми віруваннями з іншими людьми. Тому зростала кількість Свідків Єгови у місті. Згодом виникла потреба у більшому приміщенні для проведення зустрічей. З 1996 р. зібрання проводились в районному будинку культури.

Весь час була потреба у власному Залі Царства (приміщення в якому Свідки Єгови проводять релігійні зібрання). Велась пошуки відповідної ділянки для будівництва і в 2012 р. ми придбали ділянку по вул. Коцюбинського 54. А в травні 2013 р. було розпочато будівництво.

Свідки Єгови дуже вдячні міському голові Могилева-Подільського П. Бровку а також іншим державним службам за сприяння у виготовленні необхідних документів та отриманні дозволів для будівництва Залу Царства.

Сотні добровольців і місцевих і з навколишніх міст і сіл зголосилися допомогти у будівництві. Завдяки старанням добровольців, добрій організації та співпраці у липні 2013 року було введено в експлуатацію Зал Царства Свідків Єгови у м. Могилів-Подільський. Це одна з найрадісніших подій для місцевих Свідків.

10. Назва культової споруди: Об'єднана Церква Християн Євангельської віри (п'ятидесятники) м. Могилева-Подільського

Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, проспект Незалежності, 303 А

Статус будівлі : пристосована культова споруда з житлового будинку, функціонує

Короткі історичні відомості: Церква християн віри Євангельської зародилася на п'ятдесятний день після Воскресіння Ісуса Христа, в день п'ятидесятниці, коли Дух Святий зійшов на апостолів, тому християн віри Євангельської сьогодні, ще називають «п'ятидесятниками». На Україні перші Церкви християн віри Євангельської з'явилися у 1919 році.

У 1926 році відбувся I Всеукраїнський З'їзд п'ятидесятників, де вони почали іменуватися Всеукраїнський Союз Християн Євангельської Віри.

У 1929 році було прийнято нове законодавство про релігійні об'єднання, багатьох віруючих заарештували, а громади перейшли на нелегальне становище і стали збиратися таємно, як і продовжували збиратися до розвалу СРСР. У передвоєнні роки влада країни ввела режим тоталітарного переслідування християн протестантського напрямку. Особливим гонінням піддавалися п'ятидесятники. Закривалися молитовні будинки, десятки тисяч людей були арештовані, загинули у в'язницях і таборах. У роки війни багато засуджені за віру п'ятидесятники відбували покарання в таборах Горьковської області.

Після війни, в 50-і і 60-і, аж до "відлиги" 80-х років ХХ століття, переслідування віруючих тривали. Велася активна пропаганда проти п'ятидесятників, проводилися показові наклепницькі суди. Повну свободу своєї діяльності п'ятидесятники отримали після ухвалення в жовтні 1990 року "Закону Союзу Радянських Соціалістичних Республік про свободу совісті та релігійні об'єднання".

В м. Могилів-Подільський до 1990р. християни віри Євангельської служіння проводили таємно, в зв'язку з переслідуванням владою. Після настання свободи служіння почали проводитися в різних місцях, для цього орендувалися приміщення де проводилися відкриті євангелізаційні Богослужіння. Для проведення Богослужінь в 2001р. було придбано приміщення за адресою пр. Незалежності 303А, яке у 2003р. перебудовано під молитовний будинок. Кількість членів громади станом на 1 січня 2016 року становить 90 чоловік.

11. Назва культової споруди: Незалежна Помісна Християнська Церква Повного Євангелія (Церква Воскреслого Христа) м. Могилева-Подільського

Місцезнаходження, адреса 24000 Вінницька область, м. Могилів-Подільський, вул. Полтавська, 87

Статус будівлі : пристосована культова споруда з нежитлового будинку, на стадії реконструкції, функціонує

Короткі історичні відомості: Незалежна Помісна Християнська Церква Повного

Євангелія (Церква Воскреслого Христа) м.Могилева-Подільського є філією Вінницького

обласного об'єднання Незалежної християнської церкви повного Євангелія «Церква Воскреслого Христа».

На території міста перші зібрання почали проводитись у 1999 році, а статусу офіційної громада

набула у 2000 році.

У зв'язку з відсутністю культової споруди, у перші роки існування зібрання проводились у Будинку

культури в орендованому приміщенні.

З 2012 року силами членів громади проведена робота по створенню власної культової

споруди. Так, придбано у приватну власність приміщення нежитлового фонду де активно

ведуться будівельні роботи по облаштуванню внутрішніх приміщень та фасаду будівлі.

У 2012 році Незалежна Помісна Християнська Церква Повного Євангелія (Церква

Воскреслого Христа) увійшла до Союзу церков Міжнародної Церкви «Маяк».

Станом на 01.07.2014 року в приміщенні вже облаштовані дві кімнати: для проведення

зібрань та приміщення дитячої недільної школи. Кількість членів громади: 35 дорослих і 20 дітей. Розпочали діяльність філії церкви у м. Томашпіль та деяких селах Могилів-Подільського району.

Офіційне відкриття культової споруди

Незалежної Помісної Християнської Церкви

Повного Євангелія (Церкви Воскреслого

Христа) м.Могилева-

Подільського відбулося в

серпні 2014 року.

